

TEZAUROUL MONETAR MEDIEVAL DE LA ȘEUȘA (JUD. ALBA)

În vara anului 2004, în satul Șeușa, comuna Ciugud, cu ocazia săpării fundației unei case, Cătărambă Ioan, unul dintre muncitorii care participau la această lucrare, a descoperit într-un bulgăre de pământ mai multe monede (un număr care acum nu se cunoaște cu exactitate). În decembrie 2005, Muzeul Național al Unirii din Alba Iulia a reușit să recupereze 54 de monede care s-au dovedit a fi din secolul al XVII-lea.

S-ar putea ca în locul unde s-a descoperit acest tezaur să mai fi rămas o parte din monede, ceea ce ne este foarte greu să aflăm acum, deoarece, între timp, pe acel loc s-a construit o casă și este imposibil să mai facem investigații.

În intervalul de timp dintre data descoperirii și cea a achiziționării de către muzeu a acestor piese, descoperitorul a împărțit o parte din monede pe la rude și prieteni (după spusele dânsului, 10 astfel de piese).

Tezaurul de la Șeușa este deci compus din 54 piese, 53 groși lați și un dinar, majoritatea, respectiv 45 monede, emise de principele transilvănean Gabriel Bethlen (1613-1629), din care 44 groși lați și un dinar, și 9 groși lați emiși de împăratul romano-german Matthias al II-lea (1608-1619), în calitate de rege al Ungariei.

Cele 54 de monede se prezintă astfel:

TRANSILVANIA – GABRIEL BETHLEN (1613-1629)

45 monede, din care 44 groși lați și un dinar

DESCRIEREA MONEDELOR:

groși lați:

1. AV: . GAB . D . G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN . 1625
Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 107, nr. 293;
RV: PAR . REG . HUN . DO . SIC . CO : OP . RAT . DUX
Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 107, nr. 289;
- bătută la Baia Mare (NB); 2,30 g; d: 2,58cm.
2. AV: . GABR . D . G . S . R . IMP . - . TRANS . PRINC .
Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 107, nr. 298;
RV: . PAR . R . HUNG . DNS . SI . C . OP . RAT . DUX . 16 . 25 . *
Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 107, nr. 298;
- bătută la Cașovia (C-C); 2,27 g; d: 2,49cm.
3. AV: GAB . D . G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN . 1625

Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 107, nr. 293, fără punct înainte de GAB;

RV: . PAR . REG . HUN . DO . SIC . CO : OP . RA . DUX

Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 107, nr. 289, cu punct înainte de PAR;

- bătută la Baia Mare(NB); 2,32 g; d: 2,55cm.

4. AV: . GABR . D . G . S . R . IMP . & . TRANS . PRINC .

Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen;

RV: . PAR . R . HUNG . DNS . SI . C . OP . RAT . DUX . 16 . 26 . *

Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 110, nr. 329;

- bătută la Cașovia (C-C); 2,19 g; d: 2,50cm.

5. AV: . GABR . D . G . S . R . IMP . & . TRANS . PRINC .

Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen;

RV: . PAR . R . HUNG . DNS . SI . C . OP . RAT . DUX . 16 . 26 . *

Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 110, nr. 329;

- bătută la Cașovia (C-C); 1,91 g; d: 2,50cm.

6. AV: . GABR . D . G . S . R . IMP . & . TRANS . PRINC .

Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen;

RV: . PAR . R . HUNG . DNS . SI . C . OP . RAT . DUX . 16 . 26 .

Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 110, nr. 329;

- bătută la Cașovia (C-C); 2,52 g; d: 2,50cm.

7. AV: . GAB . D . G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN :

Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 111, nr. 363;

RV: PAR . REG . HUN . DO . SIC . CO . OP . R . DUX . 1626

Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 110, nr. 339;

- bătută la Baia Mare (NB); 2,27 g; d: 2,49cm.

8. AV: . GAB . D . G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN . 1626

Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 111, nr. 341, în plus, anul la sfârșit;

RV: . PAR . REG . HUN . DO : SIC . CO . OP . R . A . DUX .

Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen;

- bătută la Baia Mare (NB); 2,20 g; d: 2,59cm.

9. AV: . GAB . D . G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN .

Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 111, nr. 342;

RV: PAR . REG . HUN . DO . SIC . CO . OP . R . DUX . 1626

Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 110, nr. 339;

- bătută la Baia Mare (NB); 2,15 g; d: 2,46cm.

10. AV: . GAB . D . G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN

Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 111, nr. 342;

RV: PAR . REG . HUN . DO . SIC . CO . OP . R . DUX . 1626

Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 110, nr. 339;

- bătută la Baia Mare (NB); 2,43 g; d: 2,50cm.

11. AV: . GAB . D : G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN .

Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 110,

- nr. 339, între D și G două puncte;
 RV: PAR . REG . HUN . DO . SIC . CO . OP . R . DUX. 1626
 Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 110, nr. 339;
 - bătută la Baia Mare (NB); 1,98 g; d: 2,50cm.
- 12.** AV: . GAB . D . G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN .
 Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 111, nr. 342;
 RV: PAR . REG . HUN . DO . SIC . CO . OP . R . DUX. 1626
 Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 110, nr. 340, dar DUX în loc de DU;
 - bătută la Baia Mare (NB); 2,45 g; d: 2,50cm.
- 13.** AV: . GAB . D . G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN .
 Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 111, nr. 342;
 RV: PAR . REG . HUN . DO . SIC . CO . OP . R . DUX. 1626
 Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 110, nr. 339;
 - bătută la Baia Mare (NB); 2,56 g; d: 2,47cm.
- 14.** AV: . GAB . D . G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN .
 Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 111,
 nr. 342;
 RV: . PAR . REG . HUN . DO . SIC . CO . OP . R . DUX. 1626
 Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 111, nr. 339, dar punct înainte de PAR;
 - bătută la Baia Mare (NB); 2,12 g; d: 2,46cm.
- 15.** AV: . GAB . D . G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN .
 Sub coroană în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 111, nr. 342;
 RV: . PAR . REG . HUN . DO . SIC . CO . OP . R . DUX. 1626
 Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 111, nr. 339, dar punct înainte de PAR;
 - bătută la Baia Mare (NB); 2,34 g; d: 2,52cm.
- 16.** AV: . GAB . D . G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN .
 Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 111, nr. 342;
 RV: PAR . REG . HUN . DO . SIC . CO . OP . R . DUX. 1626
 Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 110, nr. 339;
 - bătută la Baia Mare (NB); 2,76 g; d: 2,48cm.
- 17.** AV: . GAB . D . G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN .
 Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 111, nr. 342;
 RV: . PAR . REG . HUN . DO . SIC : CO : OP . R . DUX. 1626
 Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 110, nr. 339, dar între SIC
 și CO și CO și OP două puncte în loc de punct;
 - bătută la Baia Mare (NB); 2,27g; d:2,53cm.
- 18.** AV: . GAB . D : G . SA . R . O : IM . ET . TRAN . PRIN .
 Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 111,
 nr. 342 dar între R și O punct iar între O și IM două puncte;
 RV: PAR . REG . HUN . DO . SIC : CO : OP . R . DUX. 1626
 Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 110, nr. 339 dar între SIC
 și CO și CO și OP două puncte în loc de unul;
 - bătută la Baia Mare (NB); 2,38 g; d: 2,55cm.

19. AV: . GABR . D . G . S . R . IMP . & . TRANS . PRINC .
 Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen;
 RV: . PAR . R . HUNG . DNS . SI . C . OP . RAT . DUX . 16 . 26 . *
 Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 110, nr. 329;
 - bătută la Cașovia (C-C); 2,37 g; d: 2,51cm.
20. AV: . GAB . D : G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN .
 Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 111, nr. 341
 dar în loc de PRI este PRIN cu punct;
 RV: PAR . REG . HUN . DO . SIC . CO . OP . R . DUX . 1626
 Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 110, nr. 339;
 - bătută la Baia Mare (NB); 2,22 g; d: 2,48cm.
21. AV: . GAB . D : G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN .
 Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 111, nr. 341
 dar în loc de PRI este PRIN cu punct;
 RV: PAR . REG . HUN . DO . SIC . CO . OP . R . DUX . 1626
 Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p.110, nr. 339;
 - bătută la Baia Mare (NB); 2,45 g; d: 2,49cm.
22. AV: . GAB . D . G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN .
 Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen;
 RV: PAR . REG . HUN . DO . SIC . CO . OP . R . DUX . 1626
 Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p.110, nr. 339;
 - bătută la Baia Mare (NB); 2,19 g; d: 2,45cm.
23. AV: . GAB . D . G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN .
 Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen;
 RV: PAR . REG . HUN . DO . SIC . CO . OP . R . DUX . 1626
 Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p.110, nr. 339;
 - bătută la Baia Mare (NB); 2,33 g; d: 2,50cm.
24. AV: . GABR . D . G . S . R . IMP . & . TRANS . PRINC .
 Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen;
 RV: . PAR . R . HUNG . DNS . SI . C . OP . RAT . DUX . 1626 . *
 Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p.110, nr. 329;
 - bătută la Cașovia (C-C); 2,26 g; d: 48cm.
25. AV: . GAB . D : G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN .
 Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 111,
 nr. 341, în loc de PRI este PRIN urmat de punct;
 RV: PAR . REG . HUN . DO . SIC . CO . OP . R . DUX . 1626
 Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p.110, nr. 339;
 - bătută la Baia Mare (NB); 2,65 g; d: 48cm.
26. AV: . GAB . D : G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN .
 Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 111, nr. 341,
 în loc de PRI este PRIN urmat de punct;
 RV: PAR . REG . HUN . DO . SIC . CO . OP . R . DUX . 1626
 Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p.110, nr. 339;

- bătută la Baia Mare (NB); 2,21 g; d: 2,50cm.
- 27.** AV: . GAB . D . G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN .
Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p.111, nr. 342;
RV: PAR . REG . HUN . DO . SIC . CO . OP . R . DUX . 1626
Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p.110, nr. 339;
- bătută la Baia Mare (NB); 2,17 g; d: 2,50cm.
- 28.** AV: . GABR . D . G . S . R . IMP . & . TRANS . PRIN .
Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen;
RV: . PAR . R . HUNG . DNS . SI . C . OP . RAT . DUX . 16 . 26 . *
R, p. 110, nr. 329;
- bătută la Cașovia (C-C); 2,34 g; d: 2,45cm.
- 29.** AV: . GABR . D . G . S . R . IMP . & . TRANS . PRINC .
Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen;
RV: . PAR . R . HUNG . DNS . SI . C . OP . RAT . DUX . 16 . 26 . *
Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 110, nr. 329;
- bătută la Cașovia (C-C); 2,19 g; d: 2,50cm.
- 30.** AV: . GABR . D . G . S . R . IMP . & . TRANS . PRINC .
Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 110, nr. 329;
RV: . PAR . R . HUNG . DNS . S . IC . OP . RAT . DUX . 16 . 26 . *
Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 110, nr. 329 dar S . IC în loc de . SI . C . ;
- bătută la Cașovia (C-C); 2,34 g; d: 2,45cm.
- 31.** AV: . GABR . D . G . S . R . IMP . & . TRANS . PRINC .
Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen;
RV: . PAR . R . HUNG . DNS . SI . C . OP . RAT . DUX . 16 . 26 . *
Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 110, nr. 329;
- bătută la Cașovia (C-C); 2,33 g; d: 2,55cm.
- 32.** AV: GAB . D . G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN .
Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 111, nr. 342;
RV: PAR . REG . HUN . DO . SIC . CO . OP . R . DUX . 1626
Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 110, nr. 339;
- bătută la Baia Mare (NB); 2,41 g; d: 2,50cm.
- 33.** AV: . GABR . D . G . S . R . IMP . & . TRANS . PRINC .
Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen;
RV: . PAR . R . HUNG . DNS . SI . C . OP . RAT . DUX . 16 . 26 . *
Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 110, nr. 329;
- bătută la Cașovia (C-C); 2,31 g; d: 2,50 cm.
- 34.** AV: . GAB . D . G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN .
Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 117, nr. 328;
RV: PAR . REG . HUN . DO . SIC . CO . OP . R . DU . 1627
Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 117, nr. 424;
- bătută la Baia Mare (NB); 2,17 g; d: 2,45cm.
- 35.** AV: . GABR . D . G . S . R . IMP . & . TRANS . PRINC .
Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen;

- RV: . PAR . R . HUNG . DNS . SI . C . OP . RAT . DUX . 16 . 27 . *
- Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 116, nr. 418;
- bătută la Cașovia (M-C); 2,38 g; d: 2,52cm.
- 36.** AV: . GAB . D . G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN
Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 117, nr. 432;
RV: PAR . REG . HUN . DO . SIC . CO . OP . R . DU . 1627
Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 117, nr. 424;
- bătută la Baia Mare (NB); 2,64 g; d: 2,48cm.
- 37.** AV: . GAB . D . G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN .
Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 117, nr. 428;
RV: PAR . REG . HUN . DO . SIC . CO . OP . R . DU . 1627
Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 117, nr. 424;
- bătută la Baia Mare (NB); 2,62 g; d: 2,50cm
- 38.** AV: . GAB . D . G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN .
Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 117, nr. 428;
RV: PAR . REG . HUN . DO . SIC . CO . OP . R . DU . 1627
Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 117, nr. 424;
- bătută la Baia Mare (NB); 2,41 g; d: 2,50cm.
- 39.** AV: . GAB . D . G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN .
Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 117, nr. 428;
RV: PAR . REG . HUN . DO . SIC . CO . OP . R . D . 1627
Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 117, nr. 424;
- bătută la Baia Mare (NB); 2,37 g; d: 2,50cm.
- 40.** AV: . GAB . D . G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN .
Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 122, nr. 491;
RV: . PAR . REG . HUN . DO . SI . CO : OP . RA . DUX . 1628.
Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 122, nr. 488;
- bătută la Baia Mare (NB); 2,26 g; d: 2,45cm.
- 41.** AV: . GAB . D : G . SA . RO . IM . ET . TRANS . PRIN .
Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen;
RV: . PAR . REG . HUN . DO . SI . CO : OP . RA . DUX . 1628.
Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 122, nr. 488;
- bătută la Baia Mare (NB); 2,47 g; d: 2,47cm.
- 42.** AV: GAB . DG . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN
Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 122, nr. 490
dar înainte de GAB și după PRIN fără punct;
RV: PAR . REG . HUN . DO . SI . CO : OP . R . DUX . 1628
Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 122, nr. 491, dar înainte de
PAR și după 1628 fără punct;
- bătută la Baia Mare (NB); 2,73 g; d: 2,45cm
- 43.** AV: . GAB . D . G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN .
Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen;
RV: . PAR . REG . HUN . DO . SI . CO : OP . RA . DUX . 1629

Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul;
- bătută la Baia Mare (NB); 2,54 g; d: 2,47cm.

44. AV: . GAB . D : G . SA . RO . IM . ET . TRAN . PRIN .
Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen;
RV: . PAR . REG . HUN . DO . SI . CO : OP . RA . DUX . 1629
Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul;
- bătută la Baia Mare (NB); 2,37 g; d: 2,45cm.

dinar

45. AV: . GAB . D . G . S . R . I . ET . TRAN . PR .
Sub coroană, în scut, stema Ungariei, la mijloc stema lui Bethlen; R, p. 109, nr. 316;
RV: PA . R . HU . D . S . C . OP . R . D . 1625
Pe semilună, între raze, Madona cu pruncul; R, p. 109, nr. 314;
- bătută la Baia Mare (NB); 0,53 g; d: 1,30cm.

UNGARIA – MATTHIAS al II-lea

46. AV: . MATTHIAS . D . G . RO . I . S . AU . GE . HUN . B . REX : *
Stema Ungariei; U, I, p. 14, nr. 222, în loc de R . * este REX : * (AV)
RV: PATRONA . HUNGARIAE . 1615;
În cerc perlat și pe semilună, Madona cu pruncul;
- bătută la Baia Mare (NB); 2,33 g; d: 2,45cm.
47. AV: . MATTHIAS . D : G . RO . I . S . AU . GE . HUN . B . R . *
Stema Ungariei;
RV: PATRONA . HUNGARIAE . 1615; U, I, p. 14, nr. 218;
- bătută la Baia Mare (NB); 2,64 g; d: 2,47cm.
48. AV: MATTHIAS . D : G . RO . I . S . AU . GE . HUN . B . R . *
Stema Ungariei;
RV: . PATRONA . HUNGARIAE . 1615; U, I, p. 14, nr. 218;
În cerc perlat și pe semilună, Madona cu pruncul;
- bătută la Baia Mare (NB); 2,83 g; d: 2,50cm.
49. AV: MATTHIAS . D : G . RO . I . S . AU . GE . HUN . B . R . *
Stema Ungariei; U, I, p. 14, nr. 223
RV: . PATRONA . HUNGARIAE . 1617.
În cerc perlat și pe semilună, Madona cu pruncul; U, I, p. 14, nr. 222;
- bătută la Baia Mare (NB); 2,17 g; d: 2,52cm.
50. AV: MATTHIAS . D . G . RO . I . S . AU . GE . HUN . B . R . *
Stema Ungariei;
RV: PATRONA . HUNGARIAE . 1617.
În cerc perlat și pe semilună, Madona cu pruncul; U, I, p. 14, nr. 222;
- bătută la Baia Mare (NB); 1,97 g; d: 2,55cm.
51. AV: MATTHIAS . D . G . RO . I . S . AU . GE . HUN . B . R . *
Stema Ungariei

RV: PATRONA . HUNGARIAE . 1617.

În cerc perlat și pe semilună, Madona cu pruncul; U, I, p. 14, nr. 222;
- bătută la Baia Mare (NB); 2,51 g; d: 2,50cm.

52. AV: MATTHIAS . D : G . RO . I . S . AU . GE . HUN . B . R . *

Stema Ungariei;

RV: PATRONA . HUNGARIAE . 1618.

În cerc perlat și pe semilună, Madona cu pruncul; U, I, p. 14, nr. 222;
- bătută la Baia Mare (NB); 2,05 g; d: 2,55cm.

53. AV: . MATTHIAS . D : G . RO . I . S . AU . GE . HUN . BO . R . *

Stema Ungariei;

RV: PATRONA . HUNGARIAE . 1619.

În cerc perlat și pe semilună, Madona cu pruncul; U, I, p. 14, nr. 222;
- bătută la Baia Mare (NB); 2,39 g; d: 2,45cm.

54. AV: MATTHIAS . D : G . RO . I . S . AU . GE . HUN . BO . R . *

Stema Ungariei;

RV: . PATRONA . HUNGARIAE . 1619.

În cerc perlat și pe semilună, Madona cu pruncul; U, I, p. 14, nr. 222, în loc
de B . R este BO . R

- bătută la Baia Mare (NB); 2,31g; d:2,50cm.

Domnia lui Gabriel Bethlen s-a caracterizat prin consolidarea puterii princiare, prin creșterea rezistenței în fața agresiunii imperialilor și a presiunii otomane. În acest sens își intensifică legăturile cu celelalte țări românești, Moldova și Țara Românească și încheie cu ele tratate de pace, de ajutor militar reciproc și financiar¹.

Chiar dacă în prima fază a domniei luase și măsuri uneori contradictorii, inconsecvente, sau, împins de necesități financiare, fusese nevoit să facă unele concesii, toate aceste încercări prevesteau politica economică matură, consecventă și conștientă pe care a urmat-o Gabriel Bethlen în cea de-a treia fază a domniei sale, conturată cu deosebită claritate după 1622².

Deprecierea monetară avea poate, în Transilvania, proporțiile cele mai reduse în comparație cu statele din jur; totuși, inflația era și aici foarte primejdioasă. Moneda de inflație, mai ales cea provenită din Polonia și Silezia, grație traficului comercial intens, a inundat din ce în ce mai mult Transilvania³; pe de altă parte, în timpul campaniei antihabsburgice s-a ajuns și în cadrul Principatului la emisiuni de monede depreciate (un contemporan, cronicarul Nagy Szabó Ferenc, spune că totul era mai scump de 4 ori la un moment dat).

Negustorii au contribuit cel mai mult la această criză financiară, ei furnizându-le iobagilor un mărunțiș depreciat, pe care nu-l mai acceptau funcțio-

¹ Istoria României 1964, p. 150.

² Bunta 1981, p. 127.

³ Bunta 1981, p. 119.

narii vamali și nici perceptorii de dări. Din această cauză Gabriel Bethlen a început să bată monedă bună (din iulie 1625), iar din decembrie în Transilvania a încetat definitiv circulația monedei de inflație⁴.

Până în 1619 Gabriel Bethlen a bătut groși. În 1620 el începe să emită groși lați sau mari și, în cadrul general al circulației monetare din Transilvania, groșii mari par a fi emiși în cantități mai mari și mai frecvent decât groșii. Între 1625-1629⁵ groșii mari par să reprezinte principala monedă mărunță de argint transilvăneană și se emit în cantități considerabile, lucru care se reflectă în compoziția tezaurului pe care-l publicăm.

Numărul monetărilor, inițial cinci (Baia Mare, Cașovia, Mukacevo, Opole și Raciborz), a scăzut la două (Baia Mare și Cașovia), iar baterea monedei bune s-a făcut ritmic, respectiv la Baia Mare între 1620-1629 și la Cașovia între 1623-1627⁶.

Cele 54 de piese se datează între anii 1615 și 1629, prima monedă fiind un groș lat emis de Matthias al II-lea, iar ultima un groș lat emis de Gabriel Bethlen, deci acest tezaur este acumulat într-o perioadă de 14 ani.

După cum s-a mai spus, cea mai târzie monedă din acest tezaur este groșul lat emis de Gabriel Bethlen în 1629, această piesă indicând și data îngropării, ce are loc după toate probabilitățile în 1630 și trebuie pusă în legătură cu tulburările care încep după abdicarea Caterinei de Brandenburg, văduva lui Gabriel Bethlen, și urcarea pe tron a lui Gheorghe Rákóczy I.

Din punct de vedere istoric, acest tezaur își aduce contribuția la îmbogățirea cunoștințelor privind circulația monetară medievală pe teritoriul orașului Alba Iulia și al satelor aparținătoare lui, în special, și al Transilvaniei în general, el reprezentând totodată un important document numismatic, care confirmă datele furnizate de documentele istorice referitoare la istoria Transilvaniei sub domnia lui Gabriel Bethlen.

OVIDIU OARGĂ

THE MEDIEVAL HOARD OF ȘEUȘA (ALBA COUNTY)

ABSTRACT

The Museum of Alba Iulia purchased in December 2005 a 17th century hoard consisting of 54 coins (53 flat groschens and 1 dinar) from Mr. Ioan Cătărambă.

The coins were issued during the reigns of Princes Gabriel Bethlen (1613-1629) and Matthew II (1698-1619). The pieces were coined at the Baia Mare and Cașovia mints.

It took 14 years to accumulate the Șeușa hoard. The last coin added was a groschen issued by Gabriel Bethlen in 1629, which might indicate that the hoard was buried in 1630.

⁴ Bunta 1981, p. 119.

⁵ Huszár 1945, p. 89.

⁶ Bunta 1981, p. 121.

This hoard provides new clues regarding the route of medieval coins through the town of Alba Iulia, across the Alba County and across the entire Transylvania.

Abrevieri bibliografice

Bunta 1981 - Petru Bunta, *Gabriel Bethlen*, București 1981.

Huszár 1945 - Huszár Lajos, *Bethlen Gábor Pénzei*, Kolozsvár 1945.

Istoria României 1964 - *Istoria României*, vol III, București 1964.

U - Unger Emil, *Magyar Erémhatározó*, Budapest 1958.

R - Adolf Resch, *Siebenbürgische Münzen und Medaillen von 1538 bis zur Gegenwart*, Hermannstadt 1901.

Fig. 1. - Tezaurul monetar de la Șeușa în momentul achiziției.

Fig. 2. - Tezaurul monetar de la Șeușa după restaurare.